

ENTREVISTA

Carles Camps Mundó

POETA

► ► ►
som precisament les paraules que diem. El primer cop que vaig fer un poema sobre l'instat de la mort, simplement vaig fer un poema. Només posteriorment vaig poder reflexionar sobre el temps sense successió, i fer-ne nous poemes, que em remetien, renovant-me'ls, als místics castellans, als poetes sufis, al mestre Eckhart, a Miguel de Molinos, a la idea d'un temps no temps, a la idea d'un no-res significatiu o a la relació crítica amb la idea judeo-cristiana de Déu, amb tot el que el seu llenguatge amaga de totalitarisme quan se n'empara el poder. Em sembla que actuar d'aquesta manera m'ha fet créixer poèticament, com si només treballant amb la màxima abstracció conceptual es pogués dir alguna cosa significativa del món real. És la capacitat que té el llenguatge per obrir-te perspectives que no tenen resposta, de plantejar i de fer preguntes encara que topin amb el silenci, el que fa créixer el poema. Em sembla que aquest *sentiment oceànic*, com en deia Freud, és una de les *essències* del discurs poètic.

P.D.I. Parli'ns de la necessitat que els poemes tinguin un únic significat.

G.C.M. Per mi, el discurs irracional o automàtic, no sotmès a la reflexió, ens obliga a dilapidar massa el que som, o almenys és la sensació que en tinc. Em sembla que quan es té la voluntat d'atrapar coses rellevants de nosaltres mateixos no es pot prendre aquesta mena de discursos més que com a material amb què treballar. Quan faig un poema aboco un material inicial que m'és necessari per fer tot el meu treball posterior: és a dir, la indagació sobre el significat d'aquest material. El material en si, el que neix de la meua biografia, del meu inconscient, encara no és coneixement. La poesia em serveix per operar intel·lectualment, abstracte, universalitzar, veure les característiques que són compartides per altres i les que són absolutament subjectives o no compartibles. L'ordenació i el control del material, de la meua secreció lingüística, em permeten reconèixer el poema com alguna cosa que parla tant de mi com dels altres, en aquest cas en el pla que respon a una formulació estètica.

P.D.I. ¿I l'estil antiretòric que imprimeix als poemes?

G.C.M. Crec que el gran esforç de la poesia moderna —penso, entre nosaltres, en Vinyoli, en Ferrater, en Espriu

en part— és haver fet que el llenguatge poètic, tan artificiosos després de tants anys de tradició, s'acosti a la naturalitat del llenguatge col·loquial, tot i que a vegades hi hagi autors —ara penso en Lezama Lima— que fabriquen la seva veu amb la retòrica i l'artifici. Em sembla que la poesia moderna tendeix a eliminar no tan sols la rima i les estrofes tradicionals, sinó també la sintaxi feixuga. Es crea molt per juxtaposició, es busca més la idea aforística que no pas l'encadenament sintàctic, s'eliminen les metàfores excessives i molts altres recursos de la retòrica acadèmica... En aquest sentit sóc deutor d'una tradició moderna que tracta d'eliminar allò superflu per arribar al que és essencial, encara que després això resulti inatrapable, perquè també es veritat que la poesia moderna sovint es queda amb la paraula a la boca... Alguns fins i tot fan la retòrica del silenci. Sigui com sigui, el que s'ha d'evitar és el mer esteticisme, el mer formalisme a què tan sovint ens ha conduït l'avantguardisme. I si s'ha de callar es calla i prou, sense més escarafalls.

P.D.I. ¿I la mena de paraules que fa servir?

G.C.M. Riba deia que hi ha poemes que pretenen que les paraules facin la meitat dels versos per ells. Per mi, cada paraula l'haig de sentir com a pròpia. Una paraula que no diria mai en una conversa, a la persona estimada, a l'amic o a qui em pregunta, no la puc pas fer servir en un poema. Hi seria com una tara. Per mi no hi ha paraules literàries. La prova fonamental de la validesa d'un ús lingüístic és que el reconeguem com a propi. Això no vol dir que faci poe-

JOSEP LOSADA

mes en llenguatge col·loquial, però sí que cap de les formes que faig servir en un poema prové de recursos apartats de la meua llengua habitual. Moltes vegades hi ha una paraula o una frase que per tu té un ressò emotiu particular que és la que genera justament el poema. Després, l'emoció es concreta en la mateixa fabricació del poema, que crea com una mena de mecanisme en què les paraules es troben les unes a les altres i exclouen les que no participen d'aquella emoció. No sabria definir-ho. A vegades, un poema et sembla gairebé resolt, però hi ha una paraula que hi falla perquè no la sentes com a pròpia, com a necessària, i fins que no apareix la que necessites no pots tancar el poema... En aquest sentit, el zel normativitzador del català ha perjudicat sovint els escriptors a l'imposar una visió reduccionista de la llengua que ha escampat el dubte sobre els usos més habituals en benefici de solucions massa impostades.

P.D.I. Parli'ns de la seva iniciació a la poesia.

G.C.M. De ben jove, els primers llibres de poesia catalana que vaig veure van ser una obra completa de Sagarra i un llibre de poemes de Foix. De nano entenia més bé Sagarra, però

“Una paraula que no diria mai en una conversa no la puc fer servir en un poema”

Foix exercia en mi una fascinació molt superior, encara que em costés llegir-lo. A més a més, aleshores vivia a tocar de Sarrià, i Foix era un senyor real, al qual coneixia. Quan vaig fer els primers versos, els hi vaig portar i fins i tot en guardo uns, que no publicaré mai, que estan corregits per ell. Després, quan ja anava a la universitat, parlo de finals dels anys 60, durant l'època en què hi havia una autèntica guàrdia de corps al voltant d'Espriu, ser foixià pel que fa a la poesia era com un símbol de distinció. Encara que també per culpa d'això vaig menystenir Espriu durant molts anys. Darrere de Foix, de l'ambient dels últims anys del franquisme i del coneixement de Brossa i de Tàpies, vaig passar una època fascinat per l'avantguarda. Amb el descobriment d'altres poetes, amb els anys, vaig abandonar les urgències de la innovació, que, traint-ne el sentit originari, s'han acabat confonent amb les exigències del mercat. Riba m'hi va ajudar molt. Per mi és el poeta màxim de la literatura catalana moderna,

tot i que en certa manera sigui epigonal respecte a la gran poesia europea, que aquí va arribar amb retard. Paral·lelament a tot això que fa referència a la literatura catalana i al marge dels clàssics castellans, i també grecs i llatins, van venir —i ho dic sense cap ordre— els místics castellans, Hölderlin, els romàntics alemanys i anglesos, Gerard Manley Hopkins, Leopardi, Rilke, Emily Dickinson, Mallarmé, Lautrémont, Rimbaud, el surrealisme, Trakl i l'expressionisme, Valéry, els hermètics italians, el francès Pierre-Jean Jouve, Gottfried Benn, Eliot, Pound, Celan, Akhmatova, Mandelstam, els grans poetes grecs moderns, Juan Ramón Jiménez; potser abans de tot plegat m'havien interessat la Generació del Vint-i-set i els sud-americans, si bé, amb els anys, tots els més retòrics, des de Santos Chocano a Neruda, passant per Huidobro, em van anar perdent potència d'encantament. Com també m'havia de passar amb Whitman i amb bona part de la loquacitat surrealista o expressionista. La tendència a l'expressió com una cosa que remet a un llenguatge primigeni o esplendorós, o subconscientment revelador, en fer-te gran t'aporta menys la sensació de veritat. M'estimo més la mena de voluntat de Riba, de Valéry, de Quasimodo, d'Ungaretti, de Juan Ramón Jiménez, en un cert sentit de Cernuda, aquesta voluntat d'atrapar reflexivament alguna cosa que descobreixes que les paraules contenen, encara que no l'acabis mai d'arribar a posseir; és en aquesta mena d'intent de precisar i aclarir a través de la constància de la relectura i de la reescriptura d'on jo crec que neix la poesia més (in)tensa. Per això aprecio tant actualment poetes catalans com ara Lluís Solà i Màrius Sampere, per citar-ne dos que em sembla que han sigut una autèntica revelació en la literatura catalana, una revelació tardana que posa en evidència un cop més la falta de reflexos crítics del nostre món literari.

P.D.I. ¿Té algun altre llibre en procés d'escriptura?

G.C.M. Ja he parlat al començament d'un llibre de poemes inacabat que es titula *El contorn de l'ombra*, que conté una poesia més conceptual i esqueixada que la dels meus dos llibres que s'acaben de publicar. A més, he anat escrivint en aquests últims anys un llibre de prosa titulat *Com els colors a la nit*, que em serveix per reflexionar sobre els aspectes més diversos, des dels més confessionals fins als més abstractes. També tinc una colla de textos aforístics sobre molts dels temes que han anat sorgint en aquesta entrevista..., i no gaire cosa més.

UN TAST POÈTIC

Irremissiblement. Agonitzaves i et donàvem la mà per ajudar-te a morir, perquè el tacte —ja l'últim dels sentits— et fes sentir una mica menys sola en la soledat de la mort, però a mi em semblava notar —potser, desamparats, tots ho notàvem— que eres tu la que ens agafaves amb les teves benignes mans —com de petits— per ajudar-nos a viure.

Començarà la mort a créixer en tu, i encara estaràs viu. Durant un temps —no saps si llarg o breu— viuràs que mors, i et sentiràs abocat al brocal del pou sec de cap cel mentre et floreix la mort com l'atzavara fa la flor

—fins que morir no serà res.

Les cursives de “benignes mans” provenen del fet que aquesta expressió és utilitzada en un poema de Salvador Espriu, ‘Aquest Nadal prop del mar’, que pertany al recull ‘El caminant i el mur’.